

pred uveljavljenjem prekl. reda z dne 28. junija 1916. Za poznejše primere od 1. septembra 1916 dalje do uveljavljenja novega postopnika ne morejo zaradi slaboumnosti deloma preklicani biti zenačeni z osebami, ki so zaradi duševne bolezni ali slaboumnosti bili popolnoma preklicani in preklic radi »zapravljivosti« (glej točno besedilo § 2 t. 1 pr. r.) je v območju prekl. reda bil le omejeno mogoč.

Druge pravne posledice, zvezane s preklicem, ostanejo tudi dalje v veljavi (čl. 35).

A mortizacija: Stari predpisi veljajo za stvari, kjer je sodišče pred 4. septembrom 1934 »s sodno odločbo« uvedlo postopek. Kot tako odločbo bo imeti prvi oklic, ki ga je izdalo sodišče.

Pri posvojitvi, pozakonitvi, proglasitvi za mrtvega, določitvi dote, prostovoljni cenitvi in prodaji, ureditvi mej (važno zaradi omejitve pravnega sredstva), ukrepih o usodi otrok po dosedanjem § 142 o. d. z., sodni overovitvi, potrditvi in napravljanju listin, je postopanje v teku z dnem, ko se sodišču izroči dotični predlog. Istotako se nanaša obvezno obvestilo o shrambi oporoke po § 303 le na oporoke, sprejete po 4. februarju 1935 v sodno hrambo.

Ali veljajo določbe o kazenskem registru tudi za mlajše maloletnike?

Priv. doc. dr. Avgust Munda.

Sodišča morajo o vsaki obsodbi, ko postane pravno-močna, obvestiti državno tožilstvo svojega področja (§ 427 odst. 1 Kp., § 127 p. r. k. s., § 42 p. r. d. t.). Ta obvestitev se vrši na ta način, da pošlje sodišče državnemu tožilstvu kazenski list. Na enak način obvesti sodišče o vsaki obsodbi po internih navodilih tudi upravo mesta Beograda, oddelke tehnične policije in sresko poglavarstvo, kjer ima obsojenec svoje bivališče. Pisarna državnega tožilstva razvršča vse kazenske liste po alfabetskem redu v obliki kartoteke (kazenski register).

Osnovna določba o kazenskem registru (§ 427 Kp.) pravi, da se vodi kazenski register o osebah, ki so obsojene zbog zločina ali prestopka. Uredba o poslovnem redu za d. t. (§ 42) dopolnjuje to določbo s tem, da morajo sodišča obvestiti državno tožilstvo o vsaki obsodbi starejših malolet-

nikov in polnoletnih oseb. Uredba torej ne omenja mlajših maloletnikov. Omeniti je treba še to, da uradni blanket kazenskega lista ne omenja vzgojnih odredb; v točki 16. govori le o stranskih kaznih in o očuvalnih odredbah. Iz tega bi se dalo sklepati, da za mlajše maloletnike ni treba voditi evidence o prejšnjih obsodbah. Vendar pa temu ni tako. Ni treba poudarjati, da je evidenca o prejšnjih obsodbah mlajših maloletnikov vsaj tako potrebna kakor evidenca prejšnjih kazni odraslih oseb. Evidenca obsodb je velikega pomena za presojo novega kaznivega dejanja, za presojo krivde in določitve vrste in mere kazni. Kazenski list omogoča sodniku, da si pribavi prejšnji kazenski spis dotičnega obtoženca. Vse to je še posebno važno v postopku zoper mlajše maloletnike. Po določbi § 441 Kp. mora mladinski sodnik predvsem ugotoviti vse, kar je potrebno za oceno individualnosti mladostnega zločinca in za presojo njegove duševne in moralne zrelosti. Mladinski sodnik zbira te podatke pri raznih osebah, zavodih in oblastvih, ki so imeli opravka z mladostnim zločincem. Zato je potrebno, da se vodi točna evidenca tudi o obsodbah mlajših maloletnikov. Iz teh obsodb sklepa sodnik na storilčev značaj, na njegova nagnjenja, prirojena in pridobljena.

S tem smo odgovorili na vprašanje, ali je evidenca obsodb mlajših maloletnikov potrebna. Sedaj se pa moramo vprašati, ali najdemo v zakonu samem, kakšno oslombo o evidenci obsodb mlajših maloletnikov. Na to vprašanje moramo odgovoriti pritrnilno. Po določbi § 437 odst. 1 Kp. se uporabljajo predpisi kaz. postopnika tudi za mlajše maloletnike, kolikor za nje ni posebnih določb v 24. poglavju, ki govori o postopku zoper mlajše maloletnike. V tem poglavju ni o evidenci obsodb nič povedano. Zato velja določba § 427 Kp. smiselno tudi za mlajše maloletnike. Res je, da omenja § 427 Kp. le kazni, stranske kazni in očuvalne odredbe, ne pa vzgojne odredbe. To pa ne sme motiti. Kazenski postopnik tudi v drugih določbah ne omenja vzgojnih odredb kljub temu, da v teh primerih nanje očitno misli. Tako pravi § 1 Kp.: »Za kazniva dejanja po občem kazenskem zakonu in po posebnih zakonih sme izreči »kazni« in »očuvalne odredbe« samo pristojno sodišče na podstavi sodnega postopka, pokrenjenega in izvedenega po tem zakonu.« V tej osnovni, načelni določbi zakon ne omenja vzgojnih odredb! In vendar ne bo nihče trdil, da ne velja ta določba prav tako za izrekanje vzgojnih odredb kakor za izrekanje drugih sankcij. Tudi vzgojne odredbe sme

izrekati le pristojno sodišče (§ 9 t. 1, § 10 t. 2 Kp.) in le na podstavi postopka, predpisanega v 24. poglavju. Kazenski postopnik vzgojnih odredb tudi ne omenja pri pravnih lekih izven 24. poglavja. Tako pravi § 332 odst. 1 Kp., da se sme vložiti nepopolni priziv le zoper odločbo o kazni, očevalni odredbi in zoper druge odločbe. Med temi odločbami pa zakon ne omenja vzgojnih odredb. Tudi § 337 Kp. govori v točki 3. le o prekoračenju kazenske oblasti glede »kazni« in »očevalnih odredb«. Enako tudi § 392 štev. 3 Kp., (popolni priziv) ne omenja vzgojnih odredb. In vendar bi bil zakon moral to storiti, ker se sodijo izjemoma tudi mlajši maloletniki pred rednim sodiščem. To velja tedaj, če je mlajši maloletnik dovršil 17. leto, preden je bil pokrenjen ali dovršen kazenski postopek (§ 438 odst. 4 Kp.). Zakonodajec gotovo ni nameraval v primeru § 438 odst. 4 Kp. jemati mladostnim obtožencem pravico pravnega leka v primerih, ki smo jih pravkar navedli.¹ Razlog, da govori kazenski postopnik v teh primerih le o kazni in očevalnih odredbah je gotovo ta, da uredniki zakona niso smatrali za važno in potrebno, omenjati v nekaterih določbah poleg kazni in očevalnih odredb tudi vzgojne odredbe.

Mnenja o pravni naravi odredb zoper mlajše maloletnike niso enotna². Čubinski in Urošević smatrata vzgojne odredbe za kazni³. Druga skupina teoretikov (Živanović, Šilović, Frank, Subotić) prišteva vzgojna sredstva k očevalnim odredbam (dualizem sankcij).⁴ Tretja skupina (zastopniki načela trializma sankcij), pravi, da so vzgojne odredbe posebna vrsta sankcij. To tretje mnenje lahko označimo za vladujoče (Dolenc, Maklecov, Marković, Zganec, Žorž in drugi). Vendar ne smemo prezreti, da prišteva celo osnutek kaz. zakona iz l. 1922 vzgojna sredstva k očevalnim odredbam (str. 90); v ekspoziciji k osnutku iz l. 1926 pa se vzgojne odredbe izrečno označujejo kot »zaščitne mere«, »mere bezbednosti« in »mere sigurnosti« (str. 5, 7, 9). Ni torej izključeno, da ne gre v primerih, ki

¹ Stol sedmorice odd. B je v odločbi Kre 43/31-5 izrekel, da je revizija zoper sodbe po § 438 odst. 4 nedopustna.

² Podrobnosti glej v spisu prof. Maklecova: Pravna narava odredb zoper otroke in mlajše maloletnike v kaz. pravu kralj. Jugosl. Zb. zn. r. pr. f. v Lj. IX. 1932/33.

³ Čubinski. Kom. 120, Urošević. Sudski trebnik. II 58.

⁴ Toma Živanović. Osnovi kriv. prava. Opšti deo. Dod. 1930—68, Šilović - Frank. Kom. 41.

smo jih navedli, za redakcijske napake, marveč za hoteno redakcijo po načelu dualizma sankcij.

Iz tega vidika torej ne sme motiti, če omenjajo tudi predpisi o kazenskih listih (§ 427 Kp.) izmed sankcij le kazni in očuvalne odredbe. Določba § 42 p. r. d. t., ki pravi, da se sestavljajo kazenski listi le o obsodbah starejših maloletnikov in polnoletnih oseb, tudi ne nasprotuje evidenci obsodb mlajših maloletnikov. Ta določba mlajših maloletnikov očitno le radi tega ne omenja, ker se mlajši maloletniki praviloma ne smejo »kaznovati« in ker ostanejo kljub obsodbam neoporečni. Slednjič nas ne sme motiti določba § 427 Kp., ki pravi, da se vodi kazenski register le o osebah, ki so obsojene zbog »zločinstva ali prestopka«. Tudi dejanja, ki jih zagreše zreli mlajši maloletniki, so ali zločinstva ali prestopki, ker imajo vse kriterije kriminalnih zločinov. Tudi zakon sam izrečno govori o »zločinstvih« in »prestopkih« mlajših maloletnikov.⁵

Za mladinsko sodstvo je evidenca o prejšnjih obsodbah mladostnega zločinca neobhodno potrebna; to smo poudarili že poprej. Sedaj moramo še odgovoriti na vprašanje, kakšna bodi ta evidenca. Ena možnost je ta, da se vodi evidenca smiselno po predpisih o kazenskem registru, druga pa ta, da se vodi za mlajše maloletnike posebna, ločena kartoteka. Ločena kartoteka se nam ne zdi niti potrebna niti umestna. Kazenski listi mlajših maloletnikov lahko ostanejo v splošnem kazenskem registru tudi potem, ko dovršijo mladostni zločinci 17. leto starosti.

Končno moramo še odgovoriti na vprašanje, katere odločbe naj se vpišejo v kazenske liste mlajših maloletnikov. V kazenske liste je treba vpisati vse vzgojne odredbe, odrejene zoper zrele mlajše maloletnike (§ 28 Kz.); izmed onih, ki jih zakon določa zoper nezrele ml. maloletnike, pa le one, ki jih omenja § 27 odst. 3 (oddaja v vzgojevališče ali primerni rodbini). Ukrepe, navedene v drugem odstavku tega paragrafa (oddaja staršem itd.) ni treba imeti v sodni evidenci, ker se osebe, navedene v tem paragrafu, itak praviloma zaslišujejo o storilčevi individualnosti (§ 442 Kp.). Samo po sebi se pa razume, da ni treba vpisati v kazenski register disciplinskih ukrepov zoper otroke ne glede na to, da izreka

⁵ § 28 odst. 7 Kz.: Mlajši mal. izvrši »zločinstvo«, § 9 t. 1 Kp.: »prestopki« ml. mal., § 10 t. 2 Kp.: »zločinstva« ml. mal., § 442 odst. 2 Kp.: če se tiče »zločinstva«, § 451 odst. 2 Kp.: stori »zločinstvo«.

te ukrepe varuški in ne »kazenski« sodnik (§ 26 odst. 4 Kz.). Odločbe, ki se z njimi obsojajo mlajši maloletniki, so v formalnem pogledu ali sodbe (§ 446 šte. 1 Kp.) ali rešitve (§ 443 šte. 2 in 3 Kp.). Mladinski sodnik pa lahko odreja vzgojna sredstva tudi v primerih, če se postopek ni končal z obsodbo (§ 442 odst. 4, § 443 odst. 1, § 446 šte. 2 Kp.). Izjemoma sodi o zločinu mlajšega maloletnika tudi redno sodišče (§ 438 odst. 4 Kp.). Vse te odločbe je treba vpisati v kazenske liste. Da je treba vpisati v kazenski list tudi kazni, izrečene po § 28 odst. 7 Kz., se razume samo po sebi.

Mlajši maloletnik, zoper katerega so se izrekle vzgojne odredbe, ostane po določbi § 29 Kz. neoporečen. Zato se smejo kazenski listi ali izvlečki iz teh listov priobčevati le državnim tožilstvom in mladinskim sodiščem (anal. § 482 odst. 3 Kp.). Z določbo § 29 Kz. se torej utesnjuje predpis § 427 Kp., ki pravi, da se smejo kazenski listi priobčevati le javnim oblastvom. Obsodbe in rešitve mladinskega sodnika, ki smo jih prej omenili, se pa ne smejo sprejeti v druge evidence zlasti ne v npravstvena izpričevala in pisma o glasu. Zato se ne smejo sporočati drugim oblastvom. To je povsem jasno. Dvomljivo pa je, kaj je s kaznimi, ki jih izreka mladinski sodnik po § 28 odst. 7 Kz., § 451 odst. 5 Kp. Zakon pravi (§ 29 Kz.): »Z odredbami, odrejenimi zoper mlajše maloletnike, niso združene nobene druge pravne posledice. Mlajši maloletnik, zoper katerega so ukrenjeni ti ukrepi, se smatra za neoporečenega.« Kaj misli zakon z besedo »ukrepi« v § 29 Kz.? Ali misli le na vzgojne odredbe, označene v § 27 in 28 odst. 1 do 6 Kz., ali tudi na kazni, omenjene v § 28 odst. 7 Kz.? V osnutku s. k. z. iz l. 1910 še ni bilo te določbe, sprejel jo je šele osnutek iz l. 1922. Motivi o. 1922 pravijo k tej določbi nastopno: »Htelo se je izbeči rdjavo dejstvovanje kažnjenja na njihovo moralno razviće, koje potiče otuda, što jednom kažnjeni ostaju uvek žigosani kao krivci... Ova težnja je naglašena izrično u § 23 (sedanji § 29), gde se veli, da se mladji maloletnik, protiv kojega su one mere (!) § 22 (sedaj § 28) odredjene, smatra neoporečnim.« Motivi torej označujejo z besedo »mere« (ukrepi) očitvidno vse ukrepe, navedene v § 28, torej tudi kazni, ki so omenjene v zadnjem odstavku tega paragrafa. Menim, da štiti pravna dobrota § 29 mlajšega maloletnika kot takega ne glede na to, kakšne vrste je sankcija, na katero je bil obsojen. Vsekakor pa si ne prikrivamo dejstva, da je določba § 29 v tem pogledu nejasna. Že iz tega razloga, menim, jo je tolmačiti po načelu in

dubio pro reo.⁶ Mlajši maloletnik ostane torej neoporečen, dasi je bil obsojen na kazen (§ 28 odst. 7 Kz.). Z ukrepi zoper mlajše maloletnike pa niso združene tudi nobene druge pravne posledice. Zato sodnik ne sme smatrati vzgojnega ukrepa za pogoj za povratek (§ 76 Kz.), za ponovitev (§§ 315, 317 Kz.) ali za obteževalno okolnost (§ 70 Kz.): Skratka ti ukrepi ne smejo ovirati socialne reklasacije mladostnega zločinca.⁷ Evidenca vzgojnih odredb pa ima za sodnika ta pomen, da prispeva k spoznanju storilčeve osebnosti (osebnostna komponenta). To spoznanje omogoči sodniku izbrati za novo kaznivo dejanje tako vzgojno sredstvo, ki ustreza duševnemu in moralnemu razvoju ml. maloletnika.

Po tem, kar smo navedli, bi bilo evidenco vzgojnih ukrepov zoper mlajše maloletnike urediti tako:

Sodišče pošlje o vsakem vzgojnem ukrepu zoper mlajše maloletnike (§§ 27, odst. 3, 28 Kz., §§ 442 odst. 4, 443 štev. 1 do 3, 446 štev. 1 in 2, 438 odst. 4, 451 odst. 5, 452 odst. 4 Kp.), ko postane odločba pravnomočna, pristojnemu drž. tožilstvu (ne pa drugim oblastvom) kazenski list. Da se ta kazenski list že na zunaj vidno razlikuje od kaz. listov odraslih oseb, ga je treba na vrhu z rdečilom primerno označiti (morda z označbo: Ml. maloletnik). Pisarna državnega tožilstva uvrsti ta kaz. list v splošni kaz. register. Prepise teh kaz. listov pa sme drž. tožilstvo dati le sodiščem in drugim državnim tožilstvom (§ 29 Kz.).

Obzornik.

K osnutku jugoslovanskega zakona o proizvodnji in izkoriščanju električne energije.

Sodnik apel. sod. v p. Valentin Levičnik.

Dipl. ing. Toussaint Levičnik.

Že kmalu po vojni so dobile razne države več ali manj specialno zakonodajo, če že ne v splošnem tehničnem obsegu, kot n. pr. Avstrija, pa vsaj glede elektrifikacije. Tako ima Čehoslovaška republika zakon z dne 22. julija 1919 o državni pomoči pri izvedbi

⁶ Enako: Šilović-Frank. Kom. 43, Dolenc T 142

nasprotno: Čubinski. Kom. 98, Žganec Žorž 78—79, Urošević S. T. 1158.

⁷ Maklecov. Cit. spis.